2e Jaargang No. 9 - Juli 1947

HUMANITAS

ORGAAN VAN DE STICHTING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

REDACTIE: P. C. FABER EN J. BOETJE - Medewerkers: Mr. L. A. Donker, Mr. R. Friedman-v. d. Heide, E. Geerts, Dr. F. Grewel, Dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr., Dr. A. Querido, Mr. B. v. d. Waerden, e.a. - Adres Redactie en Administratie: Frederiksplein 46 Amsterdam-Centrum, Telefoon 36833, Gem. Giro S 602

ONDERWIJS EN KINDERBESCHERMING

Duidelijker dan ooit hebben wij in de bezettingstijd, en vooral in de hongerwinter 1944—1945, de betekenis van de school voor ons gezinsleven en voor de Kinderbescherming ervaren.

Zonder ons aan enige overdrijving schuldig te maken, mag wel geconstateerd worden, dat de schoolklok regel geeft aan het leven in vele gezinnen; zodra de school niet of zeer onvolledig functionneerde kwam er een deuk in de gezinsregelmaat en groeide onze schoolgaande jeugd nog meer voor galg en rad op.

In de bezettingsjaren was het onwettige schoolverzuim ontzettend gestegen. In het rapport „Jeugdzorg", uitgebracht door de Amsterdamse Raadscommissie, vinden we op pagina 6 een overzicht over de onwettige schoolverzuimen over de jaren 1939—1946. We nemen deze cijfers hier over:

in 1939	1663	in 1943	7130
„ 1940	2375	„ 1944	5818
„ 1941	2914	„ 1945	1549
„ 1942	5838	„ 1946	2226 (ged.)

Volkomen terecht wordt bij deze cijfers opgemerkt, dat het jaar 1945 beter buiten beschouwing kan blijven, omdat de scholen in dat jaar niet normaal functionneerden. Volgens ons geheugen telt dit ook voor een deel van het jaar 1944.

Deze cijfers behoeven, dunkt ons, geen toelichting. Men vergelijke slechts 1939 met 1663 gevallen en 1943 met 7130 gevallen van ongeoorloofd verzuim. Deze cijfers zijn daarom zo benauwend, daar ieder ingewijde weet, dat onwettig schoolverzuim dikwijls weer tot allerlei anti-sociale daden en tot jeugdmisdadigheid leidt. Ook dit blijkt uit de cijfers.

In 1940 werden in Amsterdam 577 processen-verbaal tegen jeugdige personen (beneden 18 jaar), opgemaakt ter zake misdrijf.

In 1941 bedroeg dit aantal: 1347; in 1942: 1936.

Wel daalden de cijfers in 1943 en 1944, resp. 1023 en 499, maar dit mag niet tot de conclusie voeren, dat in feite de jeugdmisdadigheid minder erg werd. Misschien was er deels sprake van een verplaatsing naar de „zwarte handel"; andersdeels was er toen zo'n ontsporing op elk gebied, dat de jeugdmisdadigheid niet meer in die mate als in de voorafgaande jaren, de aandacht trok.

Het niet behoorlijk functionneren van de school voert gemakkelijk tot jeugdmisdadigheid; deze stelling durven we met gerustheid te poneren. Andersdeels staat voor ons ook vast, dat goed geleid onderwijs een der krachtigste middelen kan zijn, om onze jeugd in de goede richting te leiden. Goed geleid onderwijs, dat betekent niet alleen onze gewone lagere scholen, die bestemd zijn voor onze „gewone" kinderen, maar dat houdt vooral ook in, dat gezorgd wordt voor het kind, dat op de „gewone" school niet thuis hoort, daar een storend element is en voor wie in het belang van het kind zelf en van de gemeenschap, afzonderlijk onderwijs een noodzakelijke voorwaarde is.

Om duidelijk aan te geven welke mogelijkheden er hier nog liggen, geven we hieronder een beeld van wat de gemeente Amsterdam op dit gebied doet en gaat doen.

Allereerst kennen we dan onze „gewone" lagere scholen. Daarnaast hebben we het buitengewoon lager onderwijs. Daaronder verstaan we niet alleen het onderwijs voor de kinderen, die tengevolge van een verstandstekort (debielen en imbecielen) thuis horen op de school voor zwakzinnige kinderen. Onze zeer deskundige medewerker E. Geerts schreef over de grote betekenis van dit onderwijs uitvoerig in ons orgaan („Humanitas", 1e jaargang: Juni-, Juli- en Aug.-nummer, 2e jaargang: Novembernummer). We denken nu ook aan de school voor moeilijk-opvoedbare kinderen (psychopathische kinderen), de A. H. Gerhardschool. Bij deze kinderen overheerst niet een verstandstekort, maar hier is 'n tekort aan sociale aanpassing, een tekort aan moreel begrip. Ook deze kinderen hebben een bijzondere behandeling, men schrikke niet van het woord, een heilpaedagogische behandeling, nodig. Amsterdam is de enige gemeente, in welke een dergelijke openbare school is gevestigd. In Rotterdam bestaat ook een dergelijke school, deze gaat uit van de vereniging „Zoekt het Verlorene" en draagt de naam van A. H. Franckeschool.

Naast de debielen en imbecielen enerzijds en de psychopathen anderzijds, zijn er nog leerlingen met leer- en gedragsmoeilijkheden, die evenmin op een school voor gewoon lager onderwijs thuis horen. Hier wordt gedoeld op kinderen, die gedeeltelijk psychische of andere stoornissen vertonen. Ook bij deze kinderen is het gevaar voor afglijden naar a-sociale gedragingen, als zij niet het voor hen geëigende onderwijs ontvan-

gen, groot. Deze kinderen zijn bij de juiste behandeling veelal wel redressabel.

Uit particulier initiatief werd nu in Amsterdam een school voor dergelijke kinderen gesticht en nu deze school in financiële moeilijkheden is gekomen, stellen burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad voor, deze thans door de gemeente te doen exploiteren.

Door middel van een aparte behandeling kan met dit soort leerlingen veel worden bereikt en bij verschillende leerlingen gelukte het, hen, na behandeling, weer het onderwijs op de gewone school te doen volgen. Het behoeft wel geen betoog, dat wij dit voorstel van harte toejuichen. Dit is een stuk preventieve kinderbescherming.

Er zijn nog meer plannen. Er wordt nog gedacht aan een school voor psychapathische meisjes en een school voor lichamelijk gebrekkige kinderen. Ook hier weer dezelfde bedoeling. De kinderen het onderwijs geven, dat voor hen geschikt is en het hopelijk gevolg, dat afglijden, mede misschien door een sterk gevoel van minderwaardigheid, voorkomen wordt. Onderwijs en kinderbescherming. Er is een zekere relatie. Een goed georganiseerd onderwijssysteem met een mogelijkheid van differentiëring naar het soort der leerlingen, kan een uitstekend middel zijn om jeugdontsporingen te voorkomen. En dan als sluitstuk een Gemeentelijk Bureau voor de Jeugdzorg.

Met algemene stemmen nam de gemeenteraad van Amsterdam in de vergadering van 11 Juni j.l. het voorstel tot instelling van dit bureau (men zie ons artikel „Een Mijlpaal" in het Aprilnummer 1947 van ons orgaan), aan.

We gaven een beeld van wat Amsterdam doet en gaat doen. Nog slechts een enkele opmerking. Scholen voor debielen, imbecielen, voor psychopathen, voor kinderen met partiële psychische defecten, voor lichamelijk gebrekkigen, zij vragen onderwijzers, die vooral zijn paedagogen.

Samenwerking van artsen, psychologen en paedagogen is voor deze scholen nodig. Zij vullen elkaar aan en kunnen elkaar in hun arbeid steunen. Men kent de bekende uitspraak: Een psychiater weet meer dan hij kan, een paedagoog kan meer dan hij weet. Uit samenwerking van wetenschap en kunst (een paedagoog moet een kunstenaar en geen kunstenmaker zijn) kan iets groots geboren worden. We zien deze ontwikkeling met grote belangstelling tegemoet en hopelijk zal het gevolg mede zijn: Groter belangstelling van de school en van de onderwijzers ook voor de kinderbescherming, en medewerking van de onderwijzers, ook buiten de schooluren, aan de kinderbescherming.

Dat het zo moge gaan!!

P. C. F.

CONFERENTIE

met kampleiders van sociaal-labiele jeugd

Uit verschillende publicaties in ons orgaan bleek reeds de belangstelling in onze kring voor het kampwerk met de sociaal-labiele jeugd.

Het was mede op initiatief van de heer P. A. Pols, dat de contact-commissie uit Humanitas en het Humanistisch Verbond besloot, een conferentie te beleggen met buitenkerkelijke leiders(sters) in deze kampen.

Dank zij de loyale medewerking van de heer A. Oosterlee, chef van de afdeling Vorming Buiten Schoolverband bij het Dep. van O.K.W., kon deze conferentie gehouden worden op 9 en 10 Juni in het prachtig gelegen „Huis Ter Wege" te HUIS TER HEIDE. De heer mr. A. Schatz begroette hier een twintigtal deelnemers(sters) namens het Departement. Hij wees er hierbij op, dat het niet in de bedoeling ligt, de bestaande kampen „op te splitsen" volgens het „zuilensysteem". Wel zullen gesubsidieerde kampen mogelijk worden gemaakt, georganiseerd op geestelijke grondslag. Zo zal een eerste Rooms Katholiek kamp verrijzen. Het Departement wil gaarne meewerken aan contact der verschillende geestelijke stromingen onderling.

Hierop aansluitende spreekt J. Boetje een welkomswoord namens de Humanistische contact-commissie. „Behoefte aan splitsing is er onzerzijds allerminst. Dat werd reeds meermalen betoogd. De practijk van het werk spreekt echter ook een woordje mee. Onderling beraad van de buitenkerkelijke Humanistische leiders(sters) is gewenst. Vandaar deze eerste conferentie. Een tweetal inleidingen vormden de hoofdschotel der conferentie.

De heer Ph. H. van Praag sprak over: „De Opvoeding der Sociaal Labiele Jeugd". De inleider toonde zich sterk voorstander van de opvoeding in en tot vrijheid, gebonden door verantwoordelijkheid. Veel praktijk-ervaring werd in het boeiende betoog verwerkt. Een geanimeerde discussie volgde na de inleiding.

's Avonds luisterden de deelnemers naar een voordracht van de heer Boetje uit het boek „Vuurdoop in Schoffiesland". Er werd gezongen en muziek gemaakt, waarbij de heer Van Schaik uit kamp „De Tol" zich een ware virtuoos toonde.

De tweede inleiding werd de volgende ochtend gehouden door de heer P. C. Faber over: „Opvoeding". Spreker betoogde daarin, dat de mens is een bundel van mogelijkheden, ten goede en ten kwade. Wij Humanisten willen hiervan uitgaande, ons opvoedingswerk verrichten met idealisme, zonder idealisering echter. Als richtsnoer hield spreker de kampleiders het woord voor van zijn leermeester J. Klootsema: „Straf sluit, toezicht omsluit, omgang ontsluit".

Ook op deze inleiding volgde een discussie, waarbij verschillende kampleiders uit de practijk van hun werk vertelden, ook met betrekking tot de geestelijke sfeer in de kampen. Duidelijk kwam nog tot uiting, hoe hier voor het moderne humanisme een taak is weggelegd.

Bij de sluiting der conferentie sprak een der deelnemers een dankwoord aan het adres van initiatiefnemers en Departement, er de wens aan toe voegende,, dat het niet bij de eerste conferentie zal blijven, maar dergelijk contact regelmatig kan worden voortgezet. Een wens, die wij hopen in vervulling te kunnen doen gaan

B.

EEN OPMERKING EN EEN ANTWOORD

In het Mei-nummer van ons orgaan schreef ik een artikel met het opschrift „Een achterstand van vijftig jaar".

In dit artikel wees ik erop, dat in verschillende van onze afdelingen vrijwilligers zich beschikbaar hadden gesteld, om aan de gezinsvoogdij mee te werken, maar dat tot dusver niet geconstateerd kon worden, dat er een krachtig beroep op de medewerking van die vrijwilligers gedaan werd.

Voorts vestigde ik er de aandacht op, dat onze afdelingen bereid waren, om met andere organisaties, ik noemde de vereniging „Pro Juventute" en Verenigingen van Gezinsvoogden, samen te werken en ik voegde er aan toe: „Aan onze bereidheid ontbreekt het niet".

Het schijnt, dat sommigen zich aan deze uitlating gestoten hebben; mijn mede-redacteur althans werd opgebeld door een der werksters van „Pro Juventute", Amsterdam, welke werkster erop wees, dat in Amsterdam wel samenwerking tussen „Pro Juventute" en onze afdeling Amsterdam was ontstaan en die het op prijs zou stellen, dat hiervan mededeling in ons orgaan zou worden gedaan.

Mijnerzijds bestaat er geen enkel bezwaar te vermelden, dat inderdaad in Amsterdam samenwerking is ontstaan tussen „Pro Juventute" en onze afdeling. We verheugen ons over die samenwerking. Alleen, dit neemt ons algemene bezwaar niet weg. Laat ik nog eens duidelijk zeggen, wat we bedoelen.

Toen we in de bezettingstijd de totstandkoming van onze Stichting voorbereidden, was er bij ons het gevoel, dat er na de bevrijding zou geconstateerd moeten worden, dat Nederland was een ontredderd land, maar dat er ook sprake zou zijn van een ontredderd volk en dat alle krachten zouden moeten worden ingespannen, om mee te werken aan het geestelijk-morele herstel.

We stelden ons voor, dat er een zeer grote behoefte aan vrijwillige krachten zou zijn, ook op het gebied van Kinderbescherming.

We hebben ons werk aangevangen, beginnend zonder geld met enthousiasme en uit niets hebben we veertig afdelingen opgebouwd en in al deze afdelingen staan vrijwilligers klaar, om medewerking te verlenen aan het geestelijk-morele herstel.

We hadden verwacht, dat onze poging, die met succes werd bekroond, om een bepaald volksdeel, dat tot dusver stond buiten het maatschappelijk werk, voor dit belangrijke werk te mobiliseren, met vreugde zou worden begroet en dat een zodanig beroep op onze medewerking zou worden gedaan, dat met geen mogelijkheid aan de aanvragen zou kunnen worden voldaan. Dat is niet geschied en eerlijk gezegd, dat verontrust ons. Niet om onszelf, niet om onze Stichting, maar om het werk voor het geestelijk-moreel herstel.

We menen de kaart van Nederland op dit gebied vrij behoorlijk te kennen en we beweren niet te veel door te constateren, dat een groot deel van de jongeren, die dreigen te verongelukken en van de ouderen, die met de Justitie in aanraking kwamen, komen uit kringen, die niet bepaald tot de godsdienstige behoren. We meenden en we menen nog, dat hier voor ons een taak is weggelegd. Echter, we kunnen die taak alleen dan verrichten, wanneer een beroep op onze medewerking wordt gedaan. We stellen ons ter beschikking, meer kunnen we niet doen. Dit hebben we willen zeggen en dit herzeggen we. Natuurlijk geldt onze opmerking niet die Kinderrechters en die organen, die onze bereidverklaring aanvaardden. We hebben dus geen verwijt willen richten tot „Pro Juventute" Amsterdam en voor zover men dit gaarne duidelijk wil vermeld zien, voldoen we gaarne aan dit verzoek. Ook in andere plaatsen is wel samenwerking tot stand gekomen en sommige kinderrechters deden een beroep op onze medewerking en voor zover mogelijk, hebben we die verleend. Onze opmerking was van algemene aard en we hopen dat deze verstaan is, vooral daar waar ze verstaan diende te worden.

P. C. F.

AAN DE SLAG

. . . voor onze „makkerdag"

Onder dit motto zonden we een eerste circulaire aan de afdelings-besturen ter inzet van een speciale financiële actie.

Op onze laatste landelijke conferentie werd het besluit genomen, een jaarlijkse „Makkerdag" in te stellen op de eerste Zaterdag van October. Dit jaar dus: Zaterdag 4 October.

In September zal de actie voor deze „Makkerdag" in onze afdelingen worden ingeluid op een propagandavergadering.

Radio en pers wordt om medewerking verzocht. De V.A.R.A. zegde in principe reeds deze medewerking toe. Waar het vooral op aan komt, is, dat al onze vrienden en vriendinnen, medewerkers, begunstigers en abonné's in hun omgeving de „Makkerdag" propageren. In de brede kringen, waarin en waarvoor wij werken, moet een traditie ontstaan wat betreft deze dag van solidariteit.

De sympathie, die wij allen ontmoeten, het groeiende begrip voor de noodzakelijkheid van onze arbeid, moet omgezet worden in klinkende munt.

Hoezeer het noodzakelijk is, thans zo spoedig mogelijk tot een concreet stuk werk te komen, bijv. op het gebied der Kinderbescherming zo goed als op andere terreinen van het maatschappelijk werk, zullen we hier niet weer betogen.

We stellen nu slechts vast: Het is nodig te komen van wil tot daad!

Onze eerste jaarlijkse „Makkerdag" — 4 October 1947 — moet dit mogelijk maken. Daarom vrienden van „Humanitas" is ons devies, dat wij U vragen te volgen:

Een woord van hulde aan Edam voor zijn snel en positief reageren.

Wie mag ik als nummer twee noteren? Wij wachten af.

P. C. F.

vliegmachines met bommen, en jeeps tekende).
Zo ook het een verplicht onstel laten maken over een vrij onderwerp; of verplicht (bij wijze van straf) over tucht bijv., ik noem W. (13 jaar), die, met bijna

GEDACHTEN OVER OBSERVATIE

I. Het wil mij voorkomen, dat aan opzettelijke gestichtsobservatie drie kanten zijn te onderscheiden, n.l. de geaardheid, capaciteiten van het personeel, de observatiemethoden der inrichting en het soort jongens (meisjes) dat moet worden geobserveerd.

Ten aanzien van het personeel zou het verleidelijk zijn een groot aantal wenselijkheden naar voren te brengen, ware niet de opzet van dit betoog enige ideeën te geven, ontstaan in de practijk.

Onze praktijk leert dat de waarnemer, zo hij althans ernst van zijn werk maakt en niet slechts oppasser is, èn moet voldoen aan een minimum aan paedagogische eisen, èn inzicht in de psychische structuur van het kind moet hebben. Het is waar, dat de knapste paedagoog-in-theorie niet altijd de knapste in-de-practijk is, dat iemand zonder theoretische scholing méér paedagoog kan zijn dan iemand met opleiding; waar het echter aankomt op een analyse (diagnose zo men wil) is psychologisch inzicht onontbeerlijk.

Dit geldt niet alleen voor hen die onmiddellijk bij de observatie zijn betrokken, doch ook voor de (gestichts)-opvoeder, en vooral wanneer hij heeft te maken met afwijkende kinderen.

Speciaal dan voor de werkers in observatiehuizen is kennis der psyche óók voor het afwijkende kind noodzakelijk, niet omdat het werk van de psychiater zou moeten worden overgenomen, maar omdat de waarnemer het zus en zo moèt weten, wil deze kennis weer voordelig zijn voor elk volgend kind.

Hierdoor is het mogelijk dat de waarnemer kan betrokken worden in de beoordeling van een kind, hij zijn eigen inzicht kan toetsen aan dat van anderen.

Tenslotte zal de persoonlijke geaardheid ook gewicht in de schaal leggen. Men ervaart steeds weer dat het ene kind iemand meer ligt dan het andere; het gedrag van het kind zal dienovereenkomstig zijn. Het gevaar is niet denkbeeldig dat de waarnemer, zo hij over onvoldoend objectiveringsvermogen beschikt, daardoor een verkeerde beoordeling geeft.

Moet enerzijds een gedachtenwisseling daarover het evenwicht bewaren, anderzijds moet elke subjectiviteit corrigerend werken om zo min mogelijk in een herhaling te vervallen.

De waarnemer moet de bezinning kennen, zich van het eigen Ik los kunnen maken en nog slechts het kind zien in zijn actie.

Is het gedrag eenmaal vastgelegd, dan kan hij nagaan in hoeverre er van persoonlijke invloed sprake was, welke waarde deze invloed had en uiteindelijk, en daar komt het op aan, wat de zin was van een bepaalde gedragswijze.

II. a. Het streven van een observatie-inrichting zou men van analyserende (diagnotische) en aanwijzende (indicatieve) aard kunnen noemen: de heropvoeding (therapie) is in wezen een zaak van de opvoeder. Hoe de diagnose het best gesteld wordt, hangt af van de mogelijkheden welke een inrichting biedt en van de inzichten der leiding.

Men zal het met mij eens zijn, dat naarmate het kind zich vrijer kan ontplooien, de inzichten in zijn structuur juister zullen zijn. Echter, de capaciteiten van het personeel vormen de dominerende factor: het

rentie. Een tweetal inleidingen vormden de hoofdschotel der conferentie.

De heer Ph. H. van Praag sprak over: „De samen, zonder echter in te gaan op de psychologische waarden en achtergronden, welke de gegevens aankleven.

Het is zeer zeker niet mijn bedoeling dit te doen; graag zou ik echter enige opmerkingen maken en enkele practische aanwijzingen geven, die mogelijk anderen van nut kunnen zijn. Het kind vormt een dynamische eenheid, d.w.z. het is nimmer zichzelve gelijk, en al mogen de delen zich dusdanig verhouden dat van een afwijking mag worden gesproken, de eenheid (geslotenheid) blijft bestaan.

Zo zullen meer of mindere afwijkingen steeds terug te vinden zijn in de delen, m.a.w. het totale gedrag van het kind staat in het teken der eventuele afwijking.

De eerste opgave van de waarnemer is daarvoor: welke zijn de gedragingen van het kind en hoe verlopen zij. Immers, wat men ook onder een neurose, psychose, onder psychotrathie of oligophrenie (zwakzinnigheid) wil verstaan, alleen door het verkeren in de samenleving is dit alles van belang, omdat er, als ik het zo noemen mag, een desintegratie bestaat tussen individu (i.c. het kind) en de gemeenschap. Het zal zelden voorkomen dat een stoornis of een innerlijke disharmonie niet haar reflectie in de gemeenschap vindt. Correctie van het gedrag is derhalve de tweede opgave, een taak niet zozeer voor de waarnemer dan wel voor de opvoeder. Deze correctie heeft echter dan slechts wezenlijke waarde, indien ingegrepen wordt in de innerlijke structuur van het kind, m.a.w. van gedragingspsychologie wordt de waarnemer diepte-psycholoog. Hier kruisen zich de wegen van psychiater en waarnemer, al moet er aan toegevoegd dat de eerste de (officiële) diagnoticus en therapeut is, terwijl de opvoeder, die het kind van de waarnemer overneemt (men neme dit niet al te letterlijk!) de eigenlijke uitvoerder der therapie is.

Men zou de indruk kunnen krijgen, dat de waarnemer eerst gedragingspsycholoog, daarna diepte-psycholoog is. Dit is in genen dele waar. Elke gedraging van het kind vraagt van de waarnemer een waarom. Heeft hij zich daarenboven nog verdiept in de eugenetiek (erfelijkheidsleer), dan zal de vraagstelling nog een uitgebreidheid ondergaan.

Waar Mulock Houwer zelf vol mee instemt is, dat het schema niet beoogt een vragenlijst te zijn, welke men eens per week of per maand invult — en men het kind voor zich ziet. Het is een hulpmiddel, opdat men niet een trek van het kind zou veronachtzamen: het waarlijke is toch altijd de conclusie, welke men trekt ten aanzien van het kind. In de conclusie immers mondt uit alles wat in het kind aan wezenlijks en opmerkelijks ligt opgesloten.

Laat ik dit toelichten met een eenvoudig voorbeeld: X. is 10 jaar; een verontrustende ongeremdheid (hij had onlangs een jongen bijna ernstig letsel berokkend met een schop), een strevingsdrang die paal noch perk kent (ondanks een grote dierenliefde zal hij een hond liever doodschoppen dan critiek te dulden over gebrek aan liefde), met als tegenhanger een zich dit, door onophoudelijke conflictsituaties, volkomen bewust zijn en daaruit ontstaande schuldgevoelens van een ogenblik — ziehier het probleem dat deze jongen stelt. Over diagnose en therapie zullen wij niet uit-

blijven, maar dergelijk contact regelmatig kan worden voortgezet. Een wens, die wij hopen in vervulling te kunnen doen gaan

B.

Houwer): aanpassing aan het eigen ik en dus aan de gemeenschap is uitgesloten; zijn stemming is straklijnig, een enkele maal met downs (bij een uitbrander), zelden met ups. Groep noch leiding oefenen invloed; hijzelf veroorzaakt conflict op conflict. Sport ligt hem niet; liever prutst hij aan alle mogelijke en onmogelijke dingen met een verbetenheid welke geen inmenging duldt. Hiermede loopt parallel de behoefte om dingen te bezitten of te tonen, die een ander niet heeft: een schooldiploma, een lepelrekje, leervet. Hij zoekt contact met de leiding, maar krijgt menigmaal de wind van voren door z'n nimmer aflaten. Het treft hem steeds pijnlijk; hij heeft behoefte aan warmte.

Al deze feiten doen uitkomen dat hij een individuele behandeling nodig heeft, niet in een opvoedingsinrichting thuishoort, waar de massa-opvoeding hem niet voor misslag kan bewaren. Exclusieve zorg is een dwingende opgave, een zorg die jaren kan kosten, wil er iets bereikt worden. Zo dit althans mogelijk is.

Millimeterpapier bleek uiterst practisch! Wij legden o.a. barometer- en thermometerstand grafisch vast, om na te gaan in hoeverre de groepsstemming afhankelijk is van de weersgesteldheid. Voorts de zelf gekozen corve-diensten, om te weten waaraan een bepaalde jongen de voorkeur geeft; op dezelfde wijze ook het verloop van lichaamslengten, enuresis nocturna, etc.

Een soortgelijk overzicht verkrijgt men door alle correspondentie te noteren, de kleding die het nodig heeft en verbruikt, bezoek dat het krijgt enz. De voordelen zijn, dat één streep de zaak weergeeft, maar desgewenst alle gegevens op één blad samenbrengt en eventueel het dossier bewaart voor overbelasting, kortom een chronologisch overzicht heeft, dat het nazoeken buitengewoon vergemakkelijkt.

In de praktijk is het doenlijk gebleken, ook de stemming grafisch weer te geven (zie Maandblad voor B. en R., April 1947). Voor de goede opmerker is de stemming een betrouwbare graadmeter van de zielstoestand van het individu. Vooral de kinderen waarmee men in observatiehuizen van doen heeft, zijn tè impulsief om zich gedurende lange tijd dwang op te leggen. In de stemming wordt niet alleen de aanpassing tot uitdrukking gebracht, maar ook de indruk vóór, tijdens en na het bezoek, de weersgesteldheid, een berisping, het gebukt gaan (en de tijdsduur ervan) onder schuldgevoelens, de invloed der verschillende waarnemers, m.a.w. de gevoeligheid in zo'n grafiek, zo goed ook als de grondstemming, welke het eigen is. De kinderpsychologie toont overduidelijk het belang van het spel, van het fantasie-element aan. De inrichtingen dienen daarom dringend voorzien te worden van spelmateriaal, niet als een luxe, maar om de observatie tot een grootst mogelijke volkomenheid te maken.

Het is aanbevelenswaard een bepaald kind alleen in z'n spel gade te slaan gedurende een periode, zo mogelijk met enige malen herhaling. De waarnemer zou bijv. een werkschema kunnen maken, waarin juist deze elementen ruime aandacht krijgen. Wegens het te grote aantal jongens, in de uiteindelijke gecompliceerdheid der observatie moet een totaal weergeven noodzakelijk oppervlakkig blijven, al wijs ik er nogmaals op, dat de totaliteitsgedachte de waarnemer steeds bij moet blijven. In wezen kan niets geëlimineerd. Enige malen verplicht laten tekenen, zo het kind er niet vrijwillig toe komt, kan allerlei bijzonderheden aan het licht brengen (ik denk aan Y., die aan het begin en aan het einde van zijn observatie steeds vliegmachines met bommen, en jeeps tekende). Zo ook het een verplicht opstel laten maken over een vrij onderwerp; of verplicht (bij wijze van straf) over tucht bijv., ik noem W. (13 jaar), die, met bijna een jaar tussenruimte, tweemaal over tucht schreef: „Tucht moet er altijd wezen. Is er geen tucht, dan groeit men op voor galg en rad, zoals de mensen het zeggen. Je moet laten zien, dat je een behoorlijke jongen bent, zodat je gauw naar huis kan". Een jaar er na: „Wanneer er in een tehuis met veel kinderen geen orde heerst, wordt het een miserabele boel. Ook celstraf is niet fijn. Als je je dan zo zit te vervelen is het net alsof je droomt. Je gaat dan zitten denken en ook ga je als afleiding wel eens zingen. Het is gek, dat als je straf krijgt, dat je gaat zingen.")

De lezer zal begrijpen, dat het derde punt, het soort van kinderen reeds in het voorgaande is verdisconteerd. De ene keer zullen er meer positieve elementen zijn dan de andere; de toevoeging van een enkel negatief element kan de groepsgeest in een hachelijke toestand brengen. Maar zoveel is zeker, dat met elk kind een eigen weg bewandeld moet worden, dat men het kind niet tot een geval moet verbijzonderen, want nogmaals: het is meer dan de som der delen die wij uit elkaar pluizen en weer in elkaar passen. Dan heeft men misschien aan inzicht gewonnen, maar de aanhankelijkheid van een kind verspeeld. Ook dit was ervaring, ik moet het bekennen tot mijn eigen schande. Jb. HEERES.

Wij plaatsen dit uitvoerige artikel van de heer Heeres, ondanks het feit, dat we het niet volkomen met de schrijver eens zijn.

Nuttig lijkt het ons, dat de heer Heeres duidelijk aangeeft, dat er bij de observatie en de opvoeding van moeilijke kinderen altijd problemen rijzen en dat bezinning op deze problemen zeer noodzakelijk is.

Mocht een onzer deskundige lezers of medewerkers zijn inzichten willen plaatsen tegenover die van de schrijver, dan gaarne, mits men ernstig naar de nodige beknoptheid streeft. RED.

HULDE AAN EDAM

In een vorig nummer van ons orgaan deed ik een oproep aan onze afdelingen, om ons zoveel mogelijk te steunen en ik gaf daarbij als suggestie, dat de afdelingen voor het Centraal Bureau zouden trachten bijeen te brengen een bedrag, berekend naar een kwart cent per inwoner, van de gemeente, in welke de afdeling is gevestigd.

Verder stelde ik voor, een wedstrijd te doen openen en vroeg aan die afdelingen, die daartoe reeds in staat waren, dit bedrag aanstonds aan ons Centraal Bureau over te maken.

Dadelijk na het verschijnen van ons orgaan kreeg ik een bericht uit Edam, hetwelk inhield, dat aan het Centraal Bureau zou worden afgedragen een bedrag niet berekend op een kwart cent maar op één cent per inwoner.

De afdelingssecretaris van Edam wijst er terecht op, dat door mijn oproep de kleine gemeenten in een bevoorrechte positie komen te verkeren, terwijl er voor steden met een groot aantal inwoners, naar zijn mening het wel moeilijk zal zijn een kwart cent per inwoner te kunnen afdragen.

Ik begrijp volkomen de bezwaren, die Edam noemt en ik waardeer in het bijzonder, dat Edam niet alleen de bezwaren heeft genoemd, maar ook metterdaad toonde, dat zij hun verantwoordelijkheid voor het geheel voldoende begrijpen en beseffen.

Immers van de kwart cent, gaan zij naar de cent. Zo hoort het.

Ik gaf slechts een suggestie. De afdelingen moeten zelf gevoelen, dat, wil er op den duur iets bereikt worden, ook het Centraal apparaat noodzakelijk goed moet kunnen functionneren.

Een woord van hulde aan Edam voor zijn snel en positief reageren.

Wie mag ik als nummer twee noteren? Wij wachten af. P. C. F.

BOEK EN PERS

„Gezinsvoogdij", uitgave Hoenderloo's Uitgeverij en drukkerij te Hoenderloo, 1947. Prijs *f* 2.90.

Mr. M. B. van der Werk, kinderrechter te Utrecht, Mr. H. G. v. Veen, oud-ambtenaar v. d. Kinderwetten, sedert kort secretaris v. d. Voogdijraad te Amsterdam en Mr. W. P. C. Knuttel, kinderrechter te Amsterdam, hielden enige tijd geleden voordrachten voor de Groninger Vereniging voor Gezinsvoogden.

Gebundeld in een boekje onder bovengenoemde titel worden de volgende onderwerpen door de drie — uiterst deskundige — referenten behandeld:

a. „De huidige moeilijkheden der gezinsvoogdij".
b. „De techniek der gezinsvoogdij".
c. „De perspectieven der gezinsvoogdij".

Vooraf gaat een woord van arts P. Bolt, voorzitter der genoemde vereniging en gesloten wordt met enige wettelijke bepalingen omtrent de ondertoezichtstelling in het Burgerlijk Wetboek.

Deze uitgave, men vergeve de gemeenplaats, hij is m.i. volkomen toepasselijk, voorziet in een behoefte. Stellig toch ontbrak er een werkje als dit, waarbij op principiële en tegelijk instructieve wijze het werk der gezinsvoogdij wordt belicht.

Wat die instructie betreft, vooral vervat in het middelste opstel van Mr. v. Veen, zou men zich kunnen voorstellen, dat, speciaal voor de adspirant- of pas beginnende gezinsvoogd(es) wat practijkgevallen geschetst waren. Overigens doet dit niets af aan dit heldere betoog, waaruit ik vooral met instemming aanteken het pleidooi voor een modern-zakelijke en tegelijk menselijk optreden, in tegenstelling tot „de philantropische houding van de vorige eeuw".

Hierbij sluit goed aan de door Mr. Knuttel weergegeven opmerking „dat de gezinsvoogden vrolijk moeten zijn".

Verheugend om het gegroeide inzicht in deze is het betoog van Mr. v. d. Werk wat betreft de schakel welke de jeugdbeweging kan en moet vormen bij het hier besproken onderwerp:

„In de eerste plaats vindt de gezinsvoogd in het jeugdwerk een grote steun. Immers actieve deelname aan enigerlei vorm van jeugdbeweging lost het vraagstuk van de besteding van de vrije tijd goeddeels op, terwijl een grote opvoedende en vormende kracht van het jeugdwerk uitgaat. Zowel de behoefte naar ontspanning als die naar geestelijke waarden worden bevredigd. Daarnaast de andere kant: onder de jeugdleiders kunnen uitnemende gezinsvoogden schuilen".

Inderdaad, zo is het en we hopen van harte, dat de practijk de verbinding tussen jeugdwerk en gezinsvoogdij steeds meer zal bevestigen. Dat we hiertoe op de goede weg zijn, bewijst hetgeen Mr. Knuttel kan meedelen over het streven der Amsterdamse Jeugd Actie (de overkoepeling der jeugdorganisaties), „meer verband te leggen tussen de jeugdorganisaties en de kinderbescherming". Nog meerdere perspectieven noemt deze referent voor de gezinsvoogdij, als „achterhoedewerk onmisbaar".

„Iedere keer", zo eindigt Mr. K., **„dat een gezinsvoogd er in slaagt te helpen het levenspeil van een kind wat te verhogen, heeft hij voor de toekomst medegewerkt aan de verhoging der geestelijke volksgezondheid, hetgeen ons land thans zozeer behoeft".**

Wij wekken onze medewerkers(sters) en lezers op dit uitstekende werkje over de „Gezinsvoogdij" te lezen. En dan: meent Ge te kunen voldoen aan de — niet lichte — eisen die het U stelt, vraagt Uw plaats te mogen innemen in het nog altijd te kleine leger van hen, die vrijwillig medewerken aan de uitvoering van „onze waarlijk nationale wet", waarvan de gezinsvoogdij de hoeksteen vormt. Die niet zal afbrokkelen als op waarlijk nationale wijze het volk in al zijn geledingen er actief bij betrokken wordt!

J. B.

DE HUISBEZOEKER BIJ HET ONDERWIJS.

Mr. W. P. C. Knuttel, kinderrechter te Amsterdam, hield op de Algemene Vergadering van de Vereniging „Volksonderwijs", gehouden op 15 Februari 1947, te Amsterdam, een inleiding over „De Huisbezoeker bij het Onderwijs".

Deze rede is thans in druk verschenen en als uitgave van het hoofdbestuur van „Volksonderwijs" verkrijgbaar gesteld (adres: Alex. Boersstraat 13, Amsterdam, prijs *f* 0.25, postgiro 35954).

„De Huisbezoeker bij het Onderwijs", zo wordt de Amerikaanse term „Visiting Teacher" vertaald. „What 's in a name", heeft Shakespeare eens gevraagd. Inderdaad, en toch rijst de vraag of de term „Huisbezoeker bij het Onderwijs" ooit populair zal kunnen worden. Persoonlijk gebruik ik dikwijls de uitdrukking „Onderwijzer-Huisbezoeker". Hier zit een bepaalde gedachte achter. Naar mijn wijze van zien, zal het aanbeveling verdienen, dat de nieuwe functionaris voortgekomen is uit de kringen van het onderwijs. De taak zal vooral zijn, een sterk contact tot stand te brengen met de school en het instituut, de school als orgaan in de Kinderbescherming in te schakelen.

Misschien sta ik niet volkomen objectief tegenover de naam.

Al ben ik maar betrekkelijk kort bij het Onderwijs werkzaam geweest, ik heb mijn bindingen met de school en de onderwijzerswereld nimmer verloren en ik heb het altijd als een groot voordeel beschouwd, dat, toen ik later in andere functies — ambtenaar voor de Kinderwetten, directeur van een opvoedingsinrichting — met de school en de onderwijzers in aanraking kwam, ik het recht had mee te praten over de „school" en daardoor gemakkelijk contact had.

Bij mij bestaat dus enig bezwaar tegen de door mr. Knuttel gebruikte naam.

In het rapport van de Commissie voor de Jeugdzorg te Amsterdam (men zie het artikel „Een mijlpaal" in het April-nummer 1947 van ons orgaan) wordt gesproken over Ambtenaren voor de Jeugdzorg. Dit begrip is ruimer; trouwens de taak van het ontworpen Gemeentelijk Bureau voor de Jeugdzorg bepaalt zich niet alleen tot het contact met de school, maar ook met de jeugdorganisaties, de diverse instanties voor Kinderbescherming en de Gemeentelijke organen, welke zich met Bizondere Jeugdzorg bezighouden.

De practijk zal op den duur wel uitmaken, welke naam de beste zal zijn. Voor ons is het voornaamste, dat de gedachte, die ook zo sterk spreekt uit de rede van de heer Knuttel, gaat leven. Het is daarom, dat wij met grote ingenomenheid deze in druk verschenen rede aankondigen.

In een aantal onderdelen zet de schrijver zijn denkbeelden uiteen. Achtereenvolgens worden behandeld: „Het Nut voor het Onderwijs", „De School als Waarnemingsdienst", „De Kinderbescherming door de Kinderrechter en de School", „De School en de Volksopvoeding", „De noodzakelijkheid van de huisbezoeker", „De Historische Ontwikkeling", „De Persoon van de Huisbezoeker", „Districtsindeling", „De Werkzaamheden van de Huisbezoeker", „De Huisbezoeker en het

Schoolverzuim", „De Spijbelaar", „De Amsterdamse Huisbezoeker".

Dit overzicht van de inhoud is dunkt ons wel voldoende, onze lezers tot kennismaking te prikkelen. Misschien zouden wij het accent even anders leggen dan de heer Knuttel deed, we bevelen kennismaking met zijn denkbeelden gaarne aan.

De inleider besloot zijn voordracht aldus:

„Ik was slechts bezig, u te vertellen van het werk der Amsterdamse huisbezoekers, om u aan te tonen, aan de hand van die ervaring, welk prachtig werk hier ligt te wachten."

Prachtig werk ligt hier te wachten. Inderdaad. Hier is een nieuw initiatief, dat rijke mogelijkheden in zich heeft.

Amsterdam begon in 1946. Groningen is in 1947 gevolgd. Als proef is daar een onzer vrienden, de heer Emmelkamp, tijdelijk belast met deze functie. Wij verwachten van onze jonge Groninger vriend Emmelkamp, dat hij dit prachtige werk mede tot ontwikkeling zal weten te brengen.

Op 30 Mei j.l. mocht ik voor de Groningse afdeling van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging over het werk van de Onderwijzers-Huisbezoeker spreken en het was een voorrecht te mogen ervaren, dat er in de kringen van het bestuur van de afdeling Groningen van bovengenoemde Onderwijzers Vereniging grote belangstelling voor dit werk leeft en dat dit bestuur bereid is, deze arbeid krachtig te steunen.

Voor onze afdelingen ligt hier een nieuwe taak. Laat men in samenwerking met de Onderwijzersvereniging, Volksonderwijs en eventuele andere organisaties, dit nieuwe initiatief doen inleiden op vergaderingen en laten nagaan, wat in hun gemeente voor mogelijkheden zijn.

Instigeren en stimuleren is ook een deel van onze gezamenlijke taak.

P. C. F.

INGEZONDEN

Mag ik naar aanleiding van de boekbespreking door J. B. van „Vuurdoop in Schoffies Land" van Juliette Pary, waarin Uw lezers en medewerkers(sters) worden opgewekt dit inderdaad goede boek te lezen, er de aandacht op vestigen dat onze bibliotheek, waarin ook dit boek voorkomt, gratis boeken en tijdschriften uitleent aan wie er maar om vraagt? Het is zelfs niet nodig om een reis naar de Prinsengracht te maken. Bij schriftelijke aanvraag worden de boeken toegezonden, waarbij om vergoeding van porto gevraagd wordt. Natuurlijk hebben we niet alles, maar onze bibliotheek is juist voor Uw lezers rijk voorzien van zeer geschikte literatuur. En dan denk ik niet uitsluitend aan studie-materiaal van hoe grote waarde dit mag ook zijn en daarom in rijke verscheidenheid bij ons aanwezig is, maar ook aan boeken als „Vuurdoop in Schoffies Land", die door de wijze van „opdienen" zo goed te verteren zijn en daardoor zo goed bekomen.

Laat ik daarom enige titels van deze boeken mogen vermelden, behorende tot de aanwinsten van de laatste maanden en daarbij allen opwekken eens een bezoek aan ons Bureau te brengen of Uw schriftelijke aanvrage tot ons te richten. Ons Bureau is er om ook U bij Uw werk te steunen.

Anke Servaes: Kinderen die over zijn. Kinderzaal. Moeder Liesbeth. Oorlogskinderen. Paul alleen.
C. P. van Asperen v. d. Velde: Jordaanherinneringen.
W. Kramer: Roelie.
Anna van Gogh-Kaulbach: Toon Dintel.
G. H. Vocks: Kleine Hein.
Anne de Vries: Ratje.

Natuurlijk is onze voorraad niet uitgeput. Als de Redactie het kan toestaan, vestig ik een volgende keer graag de aandacht op andere literatuur.

Z. de Jong, bureauleider.
BUREAU VOOR KINDERBESCHERMING
PRINSENGRACHT 151, AMSTERDAM

Het bureau is geopend Woensdag en Vrijdag van 14—16 uur.

VAN DE PROPAGANDA

Ons correspondentschap te Gouda belegde op 4 Juli een bijeenkomst ter voorbereiding van de oprichting ener nieuwe afdeling. Na een inleiding van J. Boljé werd besloten een werkcomité te vormen en begin September een afdeling op te richten.

De verkoop van de propagandakaart werd in verschillende afdelingen ter hand genomen. Zo bestelde bijv. Leiden er 600, Den Helder 500, Wormerveer 200, Edam 400, Hilversum 150, Amstelveen 100 en Alkmaar 250. De laatste afdeling is tevens de eerste, die ons over „Makkerdag" berichtte:

„We zullen een huis-aan-huis-collecte houden op 4 October". Zulke goede berichten verwachten we vele. In Haarlem wordt gestaag doorgegaan met het winnen van begunstigers.

District West I in Amsterdam liet zich ook niet onbetuigd: 25 nieuwe begunstigers tegelijk opgegeven.

Zo kan het overal vrienden, waar men actief de propaganda voor ons werk aanpakt. B.

DE ONGEHUWDE VROUW

als raadgeefster in het gezin

De Ned. Herv. Kerk heeft sinds de oorlogsjaren een groot aantal vrouwen te werk gesteld als sociaal werkster, gemeentezuster en jeugdleidster en geeft deze beroepskrachten in allerlei vorm voorlichting en steun. De Hervormde Raad voor Kerk en de Stichting „Kerk en Wereld" hebben zo o.a. een klein boekje uitgegeven, geschreven door Jkvr. J. A. Wittewaall van Stoetwegen, dat het moeilijke probleem van het ongetrouwd blijven tot onderwerp heeft. „Kerk en Wereld", „de Horst", Driebergen heeft enige overdrukken laten maken, die het gaarne ter beschikking houdt van aanvragers ook uit de wereld der niet-kerkelijke sociale werksters. Het boekje wordt gaarne toegezonden, indien men een bedrag van *f* 0.30 stort op postrekening 214945 van de Stichting „Kerk en Wereld".

Daar het in verband met de kantoorbezetting niet mogelijk is voor deze uitgaven een boekhouding te voeren, kan alleen gereageerd worden op aanvragen, waarbij de kostprijs tegelijkertijd wordt overgemaakt.

DE GEZINSVERZORGING

De idee der gezinsverzorging wint veld.

Op meerdere plaatsen is uit verschillende kring initiatief geboren en soms gelukt het tot samenwerking tussen verschillende organisaties te komen.

In „Het Vrije Volk" van 3 Juni j.l. troffen we een uitvoerig verslag aan van een bijeenkomst, die in Zaandam is gehouden.

„Een sociaal werk groeit", „Gezinsverzorging in Zaandam", zo luidden de opschriften van dit uitvoerige verslag.

De bijeenkomst was belegd door de sectie Buurtverenigingen van de Zaandamse Gemeenschap en waar bleek, dat de Unie van Vrouwelijke Vrijwilligers zich reeds metterdaad op dit terrein had begeven, werd samenwerking tussen heel verschillende organisaties rondom de U.V.V. verkregen.

Ook op deze vergaderingen bleken de financiën het moeilijke punt.

Men wil gezinnen als leden laten toetreden en een

bepaalde contributie doen heffen. Desalniettemin berekende een der sprekers een groot tekort.

Burgemeester In 't Veld deelde mede, dat de Gedeputeerde Staten een bijdrage van maximaal 25 pct. der totale gemeente-uitgaven toestonden.

Mr. Heering van het Dep. van Sociale Zaken deelde — „met enige voorzichtigheid" — zo staat in het verslag — mee, dat Sociale Zaken in beginsel 25 pct. der kosten konden toezeggen.

Uitvoerig werd ook gesproken over de opleiding der gezinsverzorgster en over de vraag, of het zou gelukken, voldoende meisjes bereid te vinden, om zich voor dit werk te laten opleiden. Volgens mevr. Barbiers, rapportrice van het Dep. van Sociale Zaken, waren in de Zaanstreek — in Westzaan, Koog, Wormer — al behoorlijke resultaten bereikt.

Zaandam gaat beginnen, dat staat wel vast. Een uitgebreide commissie werd ingesteld en men hoopt zo spoedig mogelijk met de werkzaamheden te beginnen. We wensen onze Zaandammers veel succes. Dit werk is een belangrijk stuk sociale arbeid.

We willen dit werk, ook door middel van ons orgaan gaarne steunen en verklaren ons bereid mededelingen uit andere gemeenten betreffende dit werk te plaatsen.

P. C. F.

BERICHTEN

CURSUS OVER MAATSCHAPPELIJK WERK.

De Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort belegt een studie-conferentie op 29—31 Augustus a.s. Cursusleider: prof. dr. C. A. Mennicke. Onderwerp: Geestelijke en organisatorische problemen van het maatschappelijk werk.

Onderverdeling: 1. mr. M. J. A. Moltzer, oud-directeur van de school voor maatschappelijk werk te Amsterdam: „De wording van het maatschappelijk werk". 2. prof. dr. C. A. Mennicke: „Motieven en doeleinden van het maatschappelijk werk". 3. D. W. Stork, onderdirecteur der N.V. Machinefabriek Gebr. Stork & Co., te Hengelo: „Arbeidszorg". 4. L. M. H. Sternfeld, directeur der opleidingsschool voor maatschappelijk werk en personeelleiding te Den Haag: „De opleiding voor het maatschappelijk werk". 5. D. Q. R. Mulock Houwer, directeur der Nederlandse Federatie van Verenigingen voor Kinderbescherming: „Jeugdzorg". 6. Samenvatting en sluiting door de cursusleider.

De lezingen worden gehouden: 29 Augustus 20 uur, 30 Augustus 10 en 15 uur, 31 Augustus 10 en 15 uur.

De gedachtenwisselingen vinden in aansluiting op de lezingen plaats.

30 Augustus des avonds: gezellig samenzijn.

Sluiting: Zondag 31 Augustus 17 uur.

Leerganggeld: *f* 2.50.

Logies en pension: bij onderbrenging op de school *f* 8.—, bij overnachten in hotel Oud Leusden *f* 10.50. Lakens, slopen en handdoeken moeten meegebracht worden.

Op het terrein van de school kan gratis gekampeerd worden, en men kan zijn maaltijden zelf verzorgen. Er is ook een grote slaaptent, waar men voor 50 cent per nacht kan slapen.

Inschrijvingen gaarne zo spoedig mogelijk aan het secretariaat der School voor Wijsbegeerte, Dodenweg B 20, Amersfoort. Er wordt de voorkeur aan gegeven, dat het verschuldigde bedrag tijdens de cursus op de school in contanten wordt voldaan.

NEDERLANDSE BOND VAN MAATSCHAPPELIJKE WERKERS.

Dezer dagen is de fusie tot stand gekomen van het Ned. Verbond van Maatschappelijke Werkers(sters) met de Bond van Maatschappelijke Werkers in Nederland. De naam van de nieuwe Vereniging luidt als volgt: **Nederlandse Bond van Maatschappelijke Werkers.** Het adres van het bureau is: Richard Holstraat 12 boven, Amsterdam-Z.

TIJDSCHRIFT VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK.

De „Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk", voorheen bekend onder de naam „Nederlandse Vereniging voor Armenzorg en Weldadigheid" en de „Nationale Federatie de Nederlandse Bond tot Kinderbescherming" hebben gezamenlijk het initiatief genomen tot oprichting van bovengenoemd tijdschrift, hetwelk hun officieel orgaan zal zijn.

Het tijdschrift zal aandacht wijden aan alle maatschappelijk werk, hetzij dit uitgaat van de overheid, hetzij van particuliere, religieuze of algemene organen, van welke aard dit werk ook zij.

Ofschoon het tijdschrift uit de aard der zaak ook vakliteratuur zal geven en zal trachten de vakkennis te verdiepen, zal het toch niet mogen worden beschouwd als een „vakblad" in de beperkte zin van het woord. Het zal zich niet alleen richten tot degenen, die maatschappelijk werk als beroep uitoefenen, doch vooral ook hen trachten te bereiken, die als medewerker hun kracht daaraan geven of zich voor maatschappelijk werk in het algemeen interesseren. Het zal een band vormen tussen hen allen! Zodoende zal het een gemeenschappelijk bezit zijn, dat in Nederland, in en buiten de kring der maatschappelijke werkers, de belangstelling wekt, zonder welke geen vorm van maatschappelijk werk op de duur kan bestaan.

Behalve voorlichting door middel van oriënterende en vormende artikelen zal het tijdschrift de lezers ook waardevolle leesstof bieden in de vorm van belangwekkende rubrieken. Onder het opschrift „Ons aller arbeid" zal de lezer vermeld vinden opmerkelijke gebeurtenissen en feiten uit het werk der verenigingen en haar instellingen, waarmede een indruk wordt gegeven van hetgeen deze innstanties aan moeilijkheden ondervinden, aan activiteit ontplooien en aan resultaten boeken.

In de rubriek „Wetgeving" zal getracht worden de wetgevende arbeid, in zoverre deze het maatschappelijk werk raakt, nauwlettend te volgen.

Onder „Rechtspraak" zal men markante uitspraken en korte verslagen aantreffen van zaken, die het inzicht in de problemen kunnen verhelderen.

Belangrijk en lezenswaard mag ook worden genoemd de rubriek „Uit boek en tijdschrift". Daarin zullen uittreksels van artikelen in binnij- en buitenlandse bladen worden gegeven, waarmede een overzicht wordt geboden van meningen, die elders heersen, van nieuwe methoden, die worden toegepast en ervaringen, welke men in het practische werk heeft opgedaan. In deze rubriek zullen ook nieuwe boekwerken worden aangekondigd en besproken.

Het eerste nummer zal openen met een inleidend woord door Zijne Excellentie minister W. Drees.

De abonnementsprijs zal *f* 9.— per jaar bedragen.

Instellingen, die zelf als abonné voor *f* 9.— staan geboekt, kunnen voor leden van hun personeel verdere abonnementen verkrijgen ad *f* 6.— per jaar.

Uitgever N. Samsom N.V., Alphen aan de Rijn.

N.V. DE ARBEIDERSPERS - AMSTERDAM